

Rättelsemöjligheterna utvidgas

Av kanslirådet Stig Wernlund

Frågan om utvidgning av möjligheterna att rätta uppenbara felaktigheter i taxering, som längdförande myndighet äger enligt 72 a § TF, aktualiserades av Föreningen Sveriges fögderichefer och ledde till ny lagstiftning vid 1969 års höstriksdag (prop. 1969:147, BeU 70, rskr 409, SFS 709—710). Lagstiftningen trädde i kraft den 30 december 1969.

Föreningens framställning gick ut på att rättelse innebärande höjning av taxering skulle få göras i flertalet fall där rättelse medförande sänkning hittills kunnat ske. Vidare önskade föreningen två ytterligare rättelsegrunder, nämligen *dels* uppenbar felaktighet i fråga om extra avdrag för folkpensionär i fall där riksskattenämndens anvisningar och tabeller beträffande sådant avdrag är tillämpliga, *dels* uppenbart fel som medfört att skattskyldig dubbeltaxerats inom samma kommun eller inom olika kommuner i samma fögderi. Yrkandet i fråga om dubbeltaxering ledde aldrig till lagstiftning.

Höjning av taxering

Remissinstanternas ställde sig i allmänhet positiva till önskemålet att även vissa uppenbara felaktigheter som medfört för *låg* taxering borde få rättas av den längdförande myndigheten. Av dessa bekräftades att erfarenheterna av det år 1965 införda rättelseförfarandet varit goda. Sålunda hade t. ex. rättelsebeslut som fattats av lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi inte överklagats hos prövningsnämnden i något enda fall, trots att enbart under 1968 över 6.300 taxeringar rättades på detta sätt. Det framhölls också vid remissbehandlingen att lokal skattemyndighet efter övergången till ADB-systemet fått ökad insyn i deklarationsmaterialet och större möjligheter att iaktta och i mån av befogenhet rätta felaktigheter i taxeringsnämnds beslut.

Det väsentligaste skälet för att ifrågavarande rättelsemöjlighet på sin tid infördes var de skattskyldigas intresse av att uppenbara felaktigheter kan rättas snabbt. Eftersom det då var fråga om ett helt nytt förfarande, begränsades rättelsemöjligheten från början till att avse felaktigheter som medfört för hög taxering. Emellertid har man nu funnit att de skattskyldigas intresse i åtskilliga fall bäst gagnas av att även en för låg taxering kan rättas snabbt. Ett sådant fall föreligger f. n. när skattskyldig, som erhållit återbetalning av skatt enligt slutskattsedeln, sedermera avkrävs återbetalning av en del av skatten, därför att den första debiteringen blivit för låg på grund av en felräkning vid taxeringen eller liknande förbiseende. Sådana och liknande fall torde ofta skapa irritation hos skattskyldiga, som kanske uppfattar det tidskrävande förfarandet för rättelse som uttryck för formalism.

A andra sidan har finansministern funnit att det snabba rättelseförfarandet liksom hittills bör begränsas till *uppenbara* fall, där alltså tveksamhet inte kan råda om att ett verkligt förbiseende föreligger. Det effektivaste sättet att åstadkomma denna begränsning har man ansett vara att även i fortsättningen klart anges de felgrunder som kan medföra rättelse i den förenklade ordningen. Det skall således vara fråga om felaktigheter som hänför sig till klart angivna fall.

Beträffande uppenbar felaktighet på grund av felräkning, felaktig överföring av belopp i deklaration liksom i fråga om schablonavdrag och sådana allmänna avdrag som f. n. får rättas i förenklad ordning har nu införts möjlighet att vidta rättelse i höjande riktning. Även befogenheten att rätta felaktighet i fråga om belopp som anger fastighets taxeringsvärde har nu vidgats på motsvarande sätt, eftersom detta ansetts ligga i linje med den rättelsemöjlighet som samtidigt har införts i fråga om rättelse av uppenbar felaktighet vid fastighetstaxering.

Fögderichefsföreningens förslag om att rättelse skulle kunna ske i höjande riktning även i fråga om felaktigt ortsavdrag avstyrktes däremot av remissinstanserna. Inte heller statsmakterna fann tillräckliga skäl föreligga för detta förslag.

Folkpensionärs extra avdrag

Finansministern har i princip intagit en restriktiv attityd när det gäller att införa helt nya rättelsegrunder. Frågan om extra avdrag för folkpensionär bör enligt hans mening kunna prövas endast av taxeringsmyndigheterna och skattedomstolarna. Föreningen hade visserligen begränsat sitt förslag till att avse fall då riksskattenämndens anvisningar är tillämpliga, men finansministern har understrukit att dessa anvisningar inte är bindande och f. ö. inte kan ha relevans för alla fall som förekommer i praktiken. I princip bör således långdförande myndighet inte kunna ändra på folkpensionärs extra avdrag eller medge sådant där det inte har beviljats av taxeringsnämnd. Emellertid föreligger ibland en situation där sociala skäl talar för en motsatt ståndpunkt. Här avses det fallet att folkpensionen är så stor del av den skattskyldiges (eller samtaxerade makars) inkomst — dvs. inkomsten vid sidan av folkpensionen är helt obetydlig — att extra avdrag enligt anvisningarna i normalfallet hade bort medges med så stort belopp att beskattningsbar inkomst inte skulle ha uppkommit. Under 1969 har detta normalt varit fallet när sidoinkomsten inte överstigit för ensamstående 1.200 kr. och för samtaxerade 1.600 kr. För detta fall har nu införts möjlighet att snabbt rätta uppenbar felaktighet. Innan sådan rättelse sker bör taxeringsnämndens ordförande höras, eftersom även en till synes uppenbar felaktighet på detta område i verkligheten kan vara ett uttryck för taxeringsnämndens sakliga men negativa prövning av frågan.

Dubbeltaxering

Fögderichefsföreningens förslag att införa möjlighet till snabb rättelse även av sådana uppenbara fel, som medfört dubbeltaxering, blev vid remissbehandlingen bemött med tveksamhet eller avstyrkanden från flertalet håll. Beträffande dubbeltaxe-

ringar kommer nämligen kommunintresset in. Finansministern har därför funnit det mindre lämpligt att pröva fall av dubbeltaxering i denna form, även om felaktigheten till äventyrs skulle vara helt uppenbar.

Yttrande från skattskyldig

Liksom hittills skall beslut om rättelse tillställas den skattskyldige om detta ej är uppenbart överflödigt. Beslut om rättelse som medför höjning skall givetvis alltid delges den skattskyldige. Denne skall dessutom enligt den nya lagstiftningen beredas tillfälle att yttra sig över ifrågasatt rättelse i höjande riktning, såvida inte hinder möter härför. Ett sådant hinder kan vara att den skattskyldige inte kan nås, därför att hans vistelseort är okänd eller avlägsen, eller att han inte kan höras på grund av sjukdom.

Kvittning

Endast sådan felaktighet, som i och för sig kan rättas i förevarande ordning, får kvittningsvis beaktas vid rättelse av annan uppenbar felaktighet.

Extraordinära besvär

En remissinstans hade föreslagit att skattskyldig skulle få föra talan mot taxering, när rättelse av förevarande slag skett, i samma ordning som föreskrivs i 99 § TF. Bestämmelsen avser som bekant det fallet, att skattskyldig inte fått underrättelse om avvikelse från deklaration senast den 15 juli under taxeringsåret. Besvärstiden förlängs då på visst sätt. Remissinstansen hade ansett att besvärreglerna i 100 § TF inte täckte alla de fall som kan uppkomma vid rättelse av taxering genom längdförande myndighets försorg.

100 § TF innehåller bestämmelse om extraordinär besvär rätt för skattskyldig bl. a. i fall då taxering blivit oriktig på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende. Redan i samband med införandet av rättelseparagrafen påpekades (prop. 1965:131 s. 48), att — om längdförande myndighet felaktigt vidtagit rättelse eller felaktigt vägrat rättelse — sådant förbiseende torde ha förevarit som medför extraordinär besvär rätt enligt 100 och 101 §§. Den nu antagna utformningen av möjligheten att rätta i höjande riktning torde enligt finansministern medföra, att den särskilda besvär rätten föreligger även i sådana fall. Uppenbart förbiseende får anses föreligga vid besvär över taxering inte bara när rättelse gjorts beloppsmässigt felaktigt, utan även när rättelse skett trots att uppenbar felaktighet inte har förelegat eller den rättade felaktigheten inte har varit av det slag som avses i 72 a § TF.